

בס"ד. משיחות ליל ג' (כ"ח מרחשון), ליל ה' (אדר"ח כסלו),
ויום הש"ק (ב' כסלו) פרשת תולדות ה'תשנ"ב.

וכיון שנקבע ונתפשט מנהג ישראל (כמודפס בכל החומשים, ועד"ז בהלוחות) שקורין הראשונה בשם "נח" והשני בשם "תולדות", מוכח, שקריאת השמות היא (לא ע"ש התיבה הראשונה, או התיבה הראשונה שמבדילה אותה מפרשה אחרת, אלא) באופן שיהי' השם בדיוק ביותר.

ונתבאר במק"א ששמות אלו ("נח" לפרשה הראשונה ו"תולדות" לשני) מתאימים לתוכן הפרשיות:

התוכן ד"אלה תולדות נח" הוא (לא סיפור לידת בניו (תולדות כפשוטו) של נח,⁶ שכבר נאמר בס"פ בראשית, ונכפל כאן כפרט בתוכנה של הפרשה) – סיפור המאורעות של נח, ולכן נקראת (על שמו) "נח"⁷; והתוכן ד"אלה תולדות יצחק" הוא (לא סיפור המאורעות של יצחק, שהרי כו"כ מאורעות, ומאורעות עיקריים: לידתו, העקידה, השידוך והנישואין, הם בפרשיות (וירא וחיי שרה) שלפנ"ז,

א. דובר כמ"פ אודות השמות שבהם נקראים פרשיות התורה – שאף שבפשטות נקבעו שמות אלו ע"ש התחלת הסדרה,² הרי, כיון שנקבעו ע"פ מנהג ישראל ש"תורה היא"³, ה"ה בודאי בתכלית הדיוק (ככל עניני התורה).

ומההוכחות לזה – משמה של פרשת השבוע, פרשת תולדות:

התחלת הפרשה היא "ואלה תולדות יצחק", כמו התחלת הפרשה השני בתורה, "אלה תולדות נח". וכיון ששתי הפרשיות מתחילות באותן תיבות, "ו(א)לה תולדות", הרי, כדי לקרותן (ע"ש התחלתם) בשמות שיבדילו ביניהם, מתאים לקרות הראשונה ע"ש התיבה הכי קרובה להתחלת הפרשה – "תולדות"⁴, והשני⁵ – כדי להבדילה מהראשונה בקריאת שם שונה מהשם שניתן כבר לראשונה – ("תולדות) יצחק"⁵.

(1) ראה לקר"ש ח"ה ע' 57 ואילך. ועוד.

(2) תיבה ראשונה ממש, כמו "בראשית", או תיבה ראשונה שמייחדת פרשה זו משאר פרשיות שהתחלתן דומה, וכדלקמן בפנים.

(3) שר"ע אדה"ז או"ח סו"ס קפ. סתצ"ד סט"ז.

הנסמן בלקר"ש ח"ב ע' 56 הערה 2.

(4) לאחר התיבה הראשונה, "אלה", שכן שאינה מבטאת תוכן הענין, אלא הקדמה לתיבה שלאחרי, אין לקובעה כשם הפרשה*.

(5) או לקרות הראשונה בשם "תולדות נח" והשני בשם "תולדות יצחק" – כבסדר תפלות הרומבים (בסוף ספר אהבה).

(* ולא מפני שיש עוד פרשיות שהתחלתן בתיבה זו, כי, טעם זה שייך להפרשה השני שמתחילה בתיבה זו, שאותה צריכים להבדיל מהפרשה שלפני שנקראת ע"ש התחלה זו.

(6) לקר"ש ח"ה ע' 354 ואילך. וראה גם לקר"ש ח"ב ע' 126. וש"נ.

(7) וכידוע ש"שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש הוא כלי לחיות כו", ולכן, מורה גם על תוכנו ומהותו של הדבר שנקרא בשם זה (ראה תולדות יעקב יוסף פ' שמות קרוב לסופה. אור תורה להח"מ ד. ג. לקר"א נח, ד. תניא שעה"הא פ"א. ועוד).

(8) כמ"ש בפסוק שלאח"ז "ויולד נח שלשה בנים".

(9) ויומקן יותר שהשם "נח", ע"ש זיה נחמנו" (בראשית ה, כט), מורה על מנוחה ונחת, "נייחא דרוחא" (תנ"א ר"פ נח. וראה זח"א ס, א) – בהתאם להמסופר בפרשה אודות קרות חיי: טהרת הארץ ע"י המבול (שנקראים "מי נח"), פעולת "ירח הניחוח" דקרנן נח והכריתת ברית על קיום העולם.

זמ"ז, כי: ב"נח" – פירוש השם שייך לעצם מציאות (לידת) האדם (ע"ד תולדות כפשוטו), ופירוש הענין שייך למעשים טובים, כפירוש רש"י (כפשוטו של מקרא¹³) "ללמדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים", והפכו ב"תולדות" – שפירוש השם שייך למעשים טובים, ופירוש הענין שייך ללידה (תולדות כפשוטו), כפירוש רש"י "יעקב ועשו האמורים בפרשה".

(ב) ועיקר – ביאור הלימוד וההוראה מ"נח" שלפני "תולדות" ומ"תולדות" שלאחרי "נח":

בנוגע ל"נח" – כיון ששם האדם שנקרא בלידתו אינו שייך (לכאורה) לעבודתו ב"מעשים טובים" ("תולדותיהם של צדיקים") – מהו הענין ד"נח" (לפני תולדות) בעבודת האדם?

ובנוגע ל"תולדות" – כיון שבא לאחרי "נח" (ועוד כמה פרשיות שבינתיים), עכצ"ל, שאין הכוונה ל"תולדותיהם של צדיקים" מעשים טובים" (סתם) שבהתחלת העבודה, אלא לדרגא נעלית ב"מעשים טובים" שבאה לאחרי ההקדמה ד"נח" (ושאר הפרשיות שבינתיים), וצריך לבאר תוכנה וענינה של דרגא זו בעבודת האדם.

לכאורה אפשר לומר ש"נח" מורה על מצב של מנוחה (מנוחת הנפש ומנוחת הגוף¹⁴) כדי שתהי' העבודה דקיום התומצ' כדבעי, ע"ד מ"ש הרמב"ם¹⁵ אודות היעודים הגשמיים שבתורה כדי ש"נשב פנויים ללמוד

אלא) סיפור לידת בניו, כפירוש רש"י: "יעקב ועשו האמורים בפרשה", ולכן נקראת "תולדות" שפירושו (כפשוטו) בנים.

ב. ויש להוסיף ולבאר גם בנוגע לתוכן שמות הפרשיות כשלעצמם (נוסף על שייכותן לתוכן הפרשה) – שכיון שנעשו חלק מהתורה¹⁰, כולל גם תורה מלשון הוראה¹¹, יש ללמוד הוראה בעבודת האדם לקונו גם משמות הפרשיות כשלעצמם, ובנדו"ד, פרשת "תולדות", ש"תולדות" הוא (לא הענין הראשון, בפעם הראשונה שיכולים להשתמש בשם זה, אלא הענין השני) לאחרי "נח".

ובהקדמה – שבפירוש השמות "נח" ו"תולדות" (לא בשייכות לתוכן הענין והפרשה, אלא השמות עצמם) בשייכות להלימוד וההוראה בעבודת האדם, קאי "תולדות" על "עיקר תולדותיהם של צדיקים" מעשים טובים¹², ו"נח", שם האדם שמורה על עצמותו, שייך ללידת המציאות (ע"ד "תולדות" כפשוטו), שאז נקרא בשם.

ודרוש ביאור והסבר:

(א) ההתאמה (בפנימיות הענינים) דפירוש השמות כשלעצמם עם פירוש הענין והפרשה, שלכאורה, ה"ה הפכיים

10) להעיר ממ"ש השל"ה (יג, סע"א ואילך בהגה"ה) "יעשה כל א' לוח שירושם כל השמות (שמות של תושב"כ ותושבע"פ, שמות ה' חומשי תורה... שמות כל פרשה ופרשה מהחומש, בראשית נח לך וכו', ואח"כ שמות הנביאים... שמות שית סדרי משנה... ושמות כל המסכתות... שמות מדרשי חז"ל וכו') ויקרא אותם והיו שגורים בפיו, כי אף מי שאינו עם הארץ, מ"מ, ראיתי בני עלי' והן מונטים הזוכים ללמוד כולם, וקריאת השמות תועיל להיות נחשב כאילו עיין ולמד כולם".

11) ראה רד"ק לתהלים יט, ת. גר"א ר"פ בראשית. זח"ג נג, ב. ועוד.

12) פרש"י ר"פ נח.

13) אף כי רק בפירוש השני, כיון ש"תולדות" כפשוטו קאי על בנים.

14) ע"ד "ניחא לעלינים ניהא לתחנתנים" (ב"ר פ"ל, ה).

15) הל' תשובה רפ"ט.

האמיתית (כפי שקודמים לתורה) בפועל ובגלוי, כדלקמן.

ד. וביאור הענין:

איתא בתנא דבי אליהו²⁰ שני דברים קדמו לעולם, תורה וישראל, ואיני יודע איזה מהם קודם, כשהוא אומר צו את בני בני דבר אל בני אומר אני ישראל קדמו²¹ – שקדימה זו היא בעיקר במעלה, היינו, שמעלתם של ישראל גדולה יותר ממעלת התורה.

אבל, כדי שמעלתם של ישראל תבוא בפועל ובגלוי צ"ל קיום התורה – כדאיתא בתדבא²² "משל למלך ב"ו שיש לו בנים בתוך ביתו ויש לו עבד זקן ביניהם שהוא מלמד את בניו דרכים נאים ומעשים טובים... כך דברי תורה... מכריעין את ישראל לכף זכות, מחנכין אותן במצוות ומביאין אותן לחיי העולם הבא", היינו, שע"י התורה באה מעלתם של ישראל בפועל ובגלוי.

וההסברה בזה:

מעלתם העיקרית של ישראל בעצם מציאותם, "ישראל וקוב"ה כולא חד"²², גם לולי קיום התומ"צ, "דרכים נאים ומעשים טובים", כמשל דמלך ב"ו

בחכמה ולעשות המצוה"¹⁶, ולכן הסדר הוא ש"נח" קודם ל"תולדות", כי, כדי שתוכל להיות העבודה ד"תולדות" (מעשים טובים), בהכרח להקדים תחילה מעמד ומצב ד"נח" (מנוחה). אבל, מסתבר יותר לומר שהקדימה ד"נח" ל"תולדות" היא לא רק (בזמן) בגלל ההכרח שבדבר, אלא קדימה אמיתית (בתורה), קדימה במעלה.

ג. ויש לומר נקודת הביאור בזה:

החילוק שבין פרשת נח לפרשת תולדות הוא ע"ד החילוק בין לפני מתן תורה ולאחרי מתן תורה – כידוע¹⁷ שההכנה וההתחלה דמתן תורה היתה ע"י עבודתו של אברהם, ובפרט ע"י המילה, ולאח"כ היתה לידת יצחק (שנולד מטיפה קדושה¹⁸), ונמצא, שבפרשת תולדות, "ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק" (הראשון שכל מציאותו ותולדותיו לאחרי ההכנה וההתחלה דמ"ת), מתחילה העבודה הקשורה עם מתן תורה, ובפרשיות שלפנ"ו, ובפרט פרשת נח, ש(רק)בסימה וחזותמה (רק) נולד אברם, ה"ו עבודה שלפני מתן תורה.

וענינו בעבודתם של ישראל (לאחרי מ"ת) – ש"נח" קאי על מציאותם של ישראל¹⁹ שלפני (וקודמת ל)תורה, ו"תולדות" קאי על עבודתם של ישראל בקיום התומ"צ, שע"י באה מציאותם

(20) כ"ה הלשון בכמה מקומות בדרושי חסידות (ראה לדוגמא סה"מ הי"ת ע' 61. ועוד) – אף שבתדבא"ר (פי"ד) לא הובאה הרא"י ממ"ש צו את בני בני דבר אל בני (אלא ממש"י "קדש ישראל לה' ראשית תבואתה", היינו, שישראל הם כמו ביכורים שקודמים לתרומה, תורה מ'), ורא"י זו הובאה בכ"ר (פ"א, ד)*: "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר... אילולי... ישראל עתידים לקבל את התורה לא ה' כותב בתורה צו את בני דבר אל בני" (וראה לקמן הערה 24).

(21) שם.

(22) ראה זח"ג עג, א.

(* ועד"ז בשמור"ר (פמ"ז, ט): "כל התורה שנתת לי היא וידבר ה' אל משה דבר אל בני צו את בני, אם הם כלים, מה אני עושה בתורתך".

(16) ובהלכה ב' – בנוגע לימות המשיח – "שינוחו ממלכיות שאינן מניחות להן לעסוק בתורה ובמצוות כהוגן".

(17) ראה בארוכה – קונטרס משיחות ש"פ לך לך (לעיל ע' 254 ואילך). וש"נ.

(18) כ"ר פמ"ו, ב.

(19) כידוע בענין "וגם את נח באהבה זכרת" שאומרים בברכת זכרונות בר"ה*, שהוכרח דנח הוא "מצד עצם מעלת נש"י" (המשך תער"ב ח"א פר"א).

(* וגם ביהו"כ פ' דשנת היובל (ר"ה כו, ב).

שהגוף קודם²⁴, ובשבילו נבראת²⁵ הנשמה (ועאכו"כ כל סדר ההשתלשלות).

וההסברה בזה – ע"פ הידוע²⁶ שבחירת העצמות היא בהגוף הגשמי²⁷ דוקא:

יש מעלה ב"בחירה" גם לגבי "בן"²⁸ – שבבן, שאהבת האב אליו היא אהבה טבעית, ההתקשרות ביניהם היא ממדרגה שיש בה תפיסת מקום דהבן

שיש לו בנים, שהאהבה לבנים היא אהבה עצמית גם כשאין להם "דרכים נאים ומעשים טובים" (ואדרבה: בבנים שיש להם "דרכים נאים ומעשים טובים", שראוי לאהוב אותם גם מצד השכל, לא ניכרת כ"כ האהבה העצמית). אבל, מעלה עצמית זו מתייחסת לעצמותו ית' (שישראל הם חד עם עצמותו ית'), ולא (כ"כ) להמציאות דישראל עצמם, מעלה שלהם.

ועי'ז ישראל מקיימים התומ"צ, שרואים המעלה שלהם ב"דרכים נאים ומעשים טובים" – באה המעלה שמצד העצם ("בנים") גם בבחי' הגילויים ("דרכים נאים ומעשים טובים"), היינו, שבמעלה שלהם שמצד בחי' הגילויים, נמשך וחודר העצם.

[ואף שהעצם הוא באיך-ערוך להגילוי, ובודאי שהעדר הגילוי אינו גורע בהעצם, ואדרבה, העצם הוא בהעלם כיון שגילויים אינם כלים להעצם, הרי לאיך, כיון שהעצם אינו מוגדר בשום דבר, לא יתכן שיהי' מוכרח להיות בהעלם דוקא, אלא בודאי יכול לבוא גם בגילוי, ולכן, אמיתת הענין דגילוי העצם הוא בהמשכה בפועל ובגילוי דוקא²³].

ה. ועד"ז במציאותם של ישראל גופא – נשמה בגוף:

כשם שבנוגע לתורה וישראל מוכיחים ממש"נ בתורה צו את בני דבר אל בני" (שהתורה היא בשביל ישראל, ציווי לישראל) שישראל קדמו, יש להוכיח מזה גם בנוגע לנשמה וגוף, שכיון שציווי התורה אינם שייכים לנשמה בהיותה בגן עדן, אלא לאחרי ירידתה למטה להתלבש בגוף, עכצ"ל,

24) יש לומר, שמטעם זה הובאה בדרושי חסידות הראי' ממש"ש צו את בני" דבר אל בני" (ככ"ר), ולא מהפסוק "קדש ישראל לה' ראשית תבואתה" (ככתרבא"ר) – כדי לרמוז שהקדימה דישראל היא לא רק בנוגע לנשמה עצמה, עלי' נאמר "קדש ישראל לה' ראשית תבואתה", אלא גם (ובעיקר) בנוגע להתלבשותה בגוף, שעו"נ צו את בני" דבר אל בני". ואעפ"כ הובא כללות המאמר מתנא דבי אליהו, ולא מב"ר, כי, בב"ר יש לפרש שהקדימה דישראל היא בגלל שמקיימים תומ"צ, היינו, שתומ"צ הם למעלה מישראל, משא"כ בתנא דבי אליהו מודגשת מעלתם העצמית של ישראל* שלמעלה מהתורה, שהם "ראשית תבואה", כמו ביכורים שקודמים לתרומה, אלא שמעלה זו היא גם (ובעיקר) בנוגע להתלבשות הנשמה בגוף** כנ"ל. ואכ"מ.

25) כלומר, שנעשית בבחי' מציאות ובפרט ע"י ירידתה למטה.

26) ראה תניא פמ"ט: "ובנו בחרת מכל עם ולשון הוא הגוף החומרי הנדמה בחומריותו לגופי אומות העולם" (וראה סה"ש תורת שלום ע' 120 ואילך).

27) שהתהוותו מ"מהותו ועצמותו .. (שהוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש בלי שום עילה וסיבה אחרת קודמת ליש הזה" (תניא אגה"ק ס"ב).

28) ראה גם לקו"ש ח"א ע' 5 ואילך. ח"ח ע' 409.

(* כמרומו גם בדיוק הלשון "ואני אומר" (אף שמביא ראי' מפסוק בתורה) – שקאי על העצם שלו. שמצד זה מרגיש ומדגיש מעלתם העצמית של ישראל שלמעלה מהתורה.

(** ולהעיר, שב"תנא דבי) אליהו" מודגשת מעלת הגוף – שעלה השמימה בגופו (וראה הנסמן בלקו"ש ח"ח ע' 346).

מתלבשת בגוף להחיותו ולבררו ולזכרו ע"י קיום התומ"צ, נעשה עילוי גם בהגוף, שמתגלה בו בחירת העצמות³⁴ באופן שמתייחסת אליו ומתגלה בו³⁵.

ולאחרי שבחירת העצמות מתגלה בהגוף (ע"י התלבשות הנשמה לברר ולזכך הגוף ע"י קיום התומ"צ), אזי מתגלה גם בהנשמה (ע"י הגוף) שהיא לא רק "בן", אלא יש בה בחירת העצמות³⁶.

[ועפ"ז יש לבאר תוכן הענין שלעתיד לבוא הנשמה ניוזנית מן הגוף³⁷ – שבזמן הזה, זמן העבודה דבירור וזיכוך הגוף, עיקר ההדגשה היא שגילוי אור הנשמה (מעלת הגילויים) יומשך ויחדור בהגוף, ולעתיד לבוא, לאחרי גמר הבירורים, תהי' עיקר ההדגשה על התגלות העצם שלמעלה מגילויים, שלכן יורגש בהנשמה שהתקשרותה עם

האהוב (המעלה דבן), ולא מעצמותו ית' ממש, משא"כ בחירה, אין בה תפיסת מקום דהדבר הנבחר כלל, כי אם, שכך בחר בבחירה חפשית שהיא מעצמותו ממש.

ודוגמתו בהחילוק שבין הנשמה להגוף – שהנשמה היא "חלק אלקה ממעל ממש"²⁹, חלק שעל ידו תופסים בהעצם³⁰, וכמ"ש³¹ "בנים אתם לה' אלקיכם", כמו הבן שהוא חלק מעצם האב, התקשרותה עם הקב"ה היא ממדרגה שיש בה תפיסת מקום להמעלה דבן, ולא מעצמותו ית' ממש, משא"כ הגוף, שמצד עצמו אין בו עילוי ("גוף החומרי הנדמה בחומריותו לגופי אוה"ע"), אלא שהקב"ה בחר בו בבחירה חפשית שהיא מעצמותו ית', הרי, ההתקשרות היא מצד עצמותו ית' ממש.

ובפרטיות יותר:

בחירת העצמות היא גם בהנשמה, כי, זה גופא שהנשמה היא בן להקב"ה הוא לפי שכך בחר בבחירתו החפשית, אבל, כיון שבנשמה יש המעלה ד"בן", לא ניכר בה בחירת העצמות, וע"י ירידתה והתלבשותה בגוף (שאין בו עילוי, כי אם בחירת העצמות) מתגלה בהנשמה בחירת העצמות³².

ולאידך, מעלת הבחירה בהגוף מתייחסת לעצמותו ית' (הבוחר), ולא להגוף (הנבחר), שמצד עצמו אין בו עילוי (גם לאחרי הבחירה)³³, ועי"ז שהנשמה (שיש בה המעלה ד"בן")

(29) תניא רפ"ב.

(30) "כשאתה תופס במקצת מן העצם אתה תופס ככולו" (כש"ט הוספות סקט"ז. וש"נ).

(31) פ' ראה יד, א.

(32) ראה סה"מ מלוקט ח"ה ע' ונ (וראה גם לקו"ש חכ"ג ע' 219 הערה 61).

(33) ועד"ז כח העצמות שמהוה את הגוף הגשמי מאין ואפס המוחלט – שמתייחס להעצמות, ולא להיש הגשמי, שמצד עצמו הוא אין ואפס ממש.

(34) ועפ"ז יומתק שהבחירה בישראל ("ובנו בחרת מכל עם ולשון הוא הגוף החומרי") נתגלתה במתן תורה ("כשיאמר ובנו בחרת יזכור מתן תורה" (שו"ע אדה"ז או"ח ס"ס ס"ד)). וראה לקמן הערה 36.

(35) ועד"ז מתגלה בו כח העצמות שבהתהוות היש הגשמי (משא"כ בגופי אוה"ע וכל הדברים הגשמיים שבעולם שהתהוותם ככח העצמות אינה מתייחסת אליהם ואינה מתגלה בהם* (וראה גם לקמן הערה 59)).

(36) ועפ"ז י"ל שגם בחירת העצמות בהנשמה נתגלתה במתן תורה – כיון שהתגלות הבחירה בהנשמה היא ע"י ולאחרי התגלות הבחירה בהגוף ע"י קיום התומ"צ.

(37) ראה המשך וככה תרל"ז פפ"ח ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' צו ואילך. המשך תרס"ו ע' תקכח. סה"מ קונטרסים ח"ב תיג, ב. סה"ש תורת שלום ע' 127 ואילך.

(* וי"ל שזהו גם תוכן הביאור בסה"ש תורת שלום (ע' 127) בהחילוק שבין הגוף דבני' להגופות דאוה"ע. שגופי אוה"ע יאבדו, שבירתם זהו תקנתם. משא"כ הגוף דבני', דא שתייט דער כח העצמות און ער אזי עצמות ית' – שכח העצמות נעשה מציאות הגוף (ע"י עבודת הנשמה בבירור וזיכוך הגוף).

[אלא, שה"מעשים טובים" דנח³⁹ – כיון שעיקרם ברוחניות, בענינים נעלים, ולא בענינים פשוטים וגשמיים שמצד עצמם אין בהם מעלה, ה"ז בחי' הגילויים ולא העצם, והמשכת העצם ("אנכי") שמתבטאת בענינים פשוטים וגשמיים היא כמתן תורה⁴⁰, שהתחלתו ב(המעשים טובים שב) פרשת תולדות⁴¹].

וב"תולדות", שקאי על הגילויים ("דרכים נאים ומעשים טובים") – מוסיף ומדגיש רש"י הענין דתולדות כפשוטו ("יעקב ועשו האמורים בפרשה"), העצם ד"תולדות יצחק" (כפשוטו, לידת המציאות) שלפני ולמעלה מבחי' הגילויים, היינו, שב"מעשים טובים" (תולדות בעבודה) שמצד בחי' הגילויים, חודר ונמשך ומתגלה העצם (תולדות כפשוטו).

ז. ויש להוסיף ולבאר בפרטיות יותר בפרשת תולדות – "ואלה תולדות יצחק", "יעקב ועשו האמורים בפרשה":

ובהקדמה – שכיון שיצחק הוא היהודי הראשון שכל מציאותו ותולדותיו לאחר הבהרה וההתחלה דמ"ת, מסתבר לומר, שכל עניניו של יצחק, ועאכו"כ עניניו העיקריים, "תולדות יצחק", יעקב ועשו, ישנם בכאור"א מישראל – שיעקב קאי על הנשמה, ועשו קאי על הגוף (כידוע⁴²

הקב"ה היא לא (רק) מצד מעלתה, אלא (גם ובעיקר) מצד עצמותו ית' ממש, שרגש זה מקבלת הנשמה מהגוף שבו מתגלה בחירת העצמות].

ונמצא, שבמציאותם של ישראל, נשמה בגוף, ועבודתם בקיום התומ"צ, מתגלה ההתקשרות דישראל עם הקב"ה בכל האופנים: מצד העצם – בחירת העצמות; מצד הגילויים – המעלה ד"בן", והמעלה ד"דרכים נאים ומעשים טובים"; ומצד שניהם יחד – שבחירת העצמות מתגלה וחודרת במעלה ד"בן" וב"דרכים נאים ומעשים טובים", היינו, שהעצם הוא גם בהתגלות (שבזה מודגש אמיתת ענינו של העצם, שאינו מוגדר בהעלם, אלא בא גם בגילוי, כנ"ל ס"ד).

ו. עפ"ז יש לבאר פרטי הענינים ד"נח" ו"תולדות" בעבודת האדם:

"נח" (שלפני תולדות) – מורה על מעלתם העצמית של ישראל שקדמו לתורה, ההתקשרות דישראל עם הקב"ה מצד העצם ממש שלמעלה מההתקשרות שמצד הגילויים ע"י "דרכים נאים ומעשים טובים". אבל, השלימות האמיתית היא כשהעצם נמשך וחודר ומתגלה גם בבחי' הגילויים – "תולדות" שלאחרי נח, שמורה (לא רק על מעשים טובים סתם, אלא) על מעשים טובים שבאים כתוצאה (לאחרי) מהתגלות העצם ממש.

ויש לומר, שענין זה מרומז גם בכל א' מב' הפרשיות (נח ותולדות) בפ"ע:

ב"נח", שקאי על העצם – מוסיף ומדגיש רש"י ש"עיקר תולדותיהם של צדיקים מנשים טובים", היינו, שהעיקר הוא שהעצם יומשך ויחודר בבחי' הגילויים, "מעשים טובים"³⁸.

(39) ועד"ז בפרשיות שלאח"ז (לפני פרשת תולדות), לך לך, וירא וחי שרה – שבהם מודגשת בעיקר העבודה בענינים רוחניים ונעלים: לך לך – הליכת אברהם לארץ ישראל. וירא – התגלות הקב"ה לאברהם, ועד לעקידת יצחק, מס'ו. וחי שרה – נישואי יצחק ורבקה, יחוד מ"ה ובן. (40) ראה לקו"ש ח"ה ע' 58 ואילך. וש"נ. (41) ולכן, עיקר ענינם של ישראל מתחיל בתולדות יצחק.

(42) תו"א ר"פ ושלח. וראה ד"ה ויגדלו הנערים דש"פ תולדות תרס"ה (ע' צה ואילך). ועוד.

(38) ועפ"ז יומתק דיוק לשון רש"י "עיקר תולדותיהם של צדיקים", ש"עיקר" מורה על העצם.

(אף שבאמירתם בפרשה קודם עשו ליעקב) – כי, התגלות ("ואלה") העצם ("תולדות") היא עי"ז שהנשמה ("יעקב") מתלבשת בגוף ("עשו") כדי לבררו ולזככו ע"י העבודה דקיום התומ"צ ("האמורים בפרשה"), שע"ז מתגלה בחירת העצמות (בהגוף, ועל ידו מתגלה גם הבחירה בהנשמה).

נובהמשך לזה באים הפרשיות שלאח"ז: פרשת ויצא – ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, עבודת יעקב בהבירור דלבן, ופרשת וישלח – וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו – הבירור דעשו, ועד לפרשת וישב – וישב יעקב, "לישב בשלוה"⁴⁷, שבוה מודגשת השלימות ד"נח" (מלשון מנוחה) בפועל ובגלוי בגמר ושליומות העבודה, שזהו"ע השכר, "שכר מצוה (היא ה)מצוה (עצמה)"⁴⁸, שעיקרו ושליומותו הוא הנחת-ירוה (נח מלשון נח"ר) דבורא⁴⁹ (שנמשך ומתגלה וחודר בהנח"ר דנברא)].

ה. וע"פ הידוע שפרשת השבוע שייכת לתוכן הזמן⁵⁰ – יש לקשר האמור לעיל עם תוכנו של חודש כסלו שבו קורין פרשת תולדות⁵¹:

(47) פרש"י וישב לו, ב.

(48) אבות פ"ד מ"ב. וראה תניא רפ"ז. שם פל"ט (נב, ב).

(49) ראה המשך וככה תרל"ז פ"ב ואילך.

(50) ראה של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצו, א): "המועדים של כל השנה .. ככולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן" – ולהעיר גם מפתגם רבינו הזקן שצריכים לחיות עם הזמן, עם פרשת השבוע ("היום יום" ב' חשון, ובכ"מ).

(51) ובהדגשה יתירה בקביעות שנה זו* – שהיום הראשון למנין ימי חודש כסלו (יום ב' דר"ח, א' כסלו) הוא ערב שבת פרשת תולדות, והיום הראשון לימים הפרטיים החודש כסלו (לאחרי ראש

שיעקב ועשו בשרשם הם תיקון ותוהו, מ"ה וב"ן, וגם נשמה וגוף הם מ"ה וב"ן).

ויש לומר, שהבחירה שמצד העצמות דבכר שמצד עצמו אין בו שום מעלה, מתבטאת בהקדימה דעשו (גוף) ליעקב (נשמה), "הראשון"⁴³ גו' עשו"⁴⁴ (ויש להוסיף, שמעלת עשו מרומזת גם ב"אדמוני"⁴³, אותיות מאד, בלי גבול, וגם ב"אדרת שער"⁴³, שרומז על י"ג תיקוני דיקנא).

וכיון שדוקא בהתלבשות הנשמה בהגוף לבררו ולזככו ע"י קיום התומ"צ נמשכת ומתגלה בחירת העצמות בהגוף (ולאח"ז גם בהנשמה) גם מצד בחי' הגילויים (כנ"ל ס"ה) – לכן, מבקש עשו מיעקב שיתן לו "מן האדם האדם הזה"⁴⁵, היינו, שע"י יעקב (נשמה) תתגלה ("הזה") בעשו (גוף) מעלת הבלי גבול ("האדם האדם", אותיות "מאד" ב"פ) שבבחירת העצמות.

ועפ"ז יש לפרש מ"ש⁴⁶ "ויבז עשו את הבכורה" למעליותא ("ויבז" מלשון ביזה) – שמוותר על הבכורה בשביל עילוי גדול יותר דהתגלות העצם (שבה מודגש אמיתת ענינו של העצם שאינו מוגדר בהעלם ובא גם בגילוי) שלמעלה מהגדר ד"בכורה".

ועפ"ז יש לבאר דיוק לשון רש"י "ואלה תולדות יצחק", "יעקב ועשו (יעקב קודם לעשו) האמורים בפרשה"

(43) פרשתנו כה, כה.

(44) ואולי יש לומר, שענין זה מרומז במ"ש (בהפטרה דפ' תולדות) "הלא אח עשו ליעקב גו' ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי" (מלאכי א, כ"ג) – שהבחירה (בהגוף) היא דבכר שאין בו שום מעלה, ויתירה מזה, שע"פ טעם ודעת ה"ז באופן ד"שנאתי" (דלא כביעקב, נשמה, שהאהבה היא גם ע"פ טעם ודעת, בחי' הגילויים), ורק מצד בחירת החפשיית בחר בהגוף.

(45) פרשתנו כה, ל.

(46) שם, לד.

(* וגם בשנים שקורין פ' תולדות בסוף חודש מרחשון – י"ז בשבת מברכים חודש כסלו.

(חמשה או ששה ימים) בחודש כסלו, והולך ונמשך גם בהתחלת חודש טבת:

ענינו של חודש טבת – "ירח שהגוף נהנה מן הגוף"⁵⁵, שרומז על ההנאה דהגוף שלמטה (גוף הגשמי) מהגוף (העצם) שלמעלה.⁵⁶

ויש לומר, שבהמשך דימי חנוכה בחודש טבת, מרומז, ש"ע"י העבודה דנר חנוכה, "נר מצוה ותורה אור"⁵⁷, שנעשית ע"י התלבשות הנשמה ("נר ה' נשמת אדם"⁵⁸) לברר ולזכך את הגוף הגשמי (בתחלה) וחלקן בעולם ("על פתח ביתו מבחויץ"), נמשכת ומתגלה בחירת העצמות בהגוף הגשמי באופן שחודרת במציאות הגוף עד שניכרת ומתגלה בהרגש הגוף (הנאה), שניכר בפועל ובגלוי ש"ישראל וקוב"ה כולא חד", ועד לגילוי עצמותו ית' (יש האמיתי) בכל העולם⁵⁹ (ביש הנברא⁶⁰), שנעשה דירה לו ית'⁶¹, דירה לעצמותו ממש⁶².

(55) מגילה יג, א.

(56) ראה לקו"ש חט"ו ע' 382 ואילך.

(57) משלי ו, כג.

(58) שם כ, כז.

(59) אלא, שבעולם ניכר שהעצמות הוא המהווה ומבלעדו אין שום מציאות כלל, משא"כ בישראל – מציאותם גופא הוא, כביכול, העצמות (ראה לקו"ש ח"ב ע' 75).

(60) ראה ביאורו"ז לאדהאמ"צ בשלח מג, ג. ובכ"מ.

(61) ראה תנחומא נשא טז. ועוד. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

(62) ראה סה"מ תקס"ה ח"א ע' תפט. אוה"ת בלק ע' התקצו. סה"מ תרס"ב ע' שלה. תרע"ח ע' קצג. המשך תרס"ו ס"ע ג. שם ע' תמה. סה"מ תרצ"ט ע' 84. ועוד.

ענינו של חודש כסלו⁵² מודגש בהימים טובים שבו – היו"ט שבסיומו וחותמו, ימי חנוכה, והימים טובים דתורת החסידות, י"ט כסלו ויו"ד כסלו, אשר, הנקודה המשותפת שביניהם היא ענין השמן, נס השמן דחנוכה, שרומז על פנימיות התורה, בחי' השמן שבתורה, שנתגלה בתורת החסידות בחודש כסלו, באופן ד"יפוצו מעינותיך חוצה", "על פתח ביתו מבחויץ" (כמדובר לעיל⁵³).

והענין בזה⁵⁴ – ש"שמן" מורה על עצמיות הדבר ("עסענץ"), שלכן מפעפע בכל דבר, שנמשך וחודר בכל מקום, עד למטה מטה (בחוץ), אשר, בההמשכה וההתגלות למטה דוקא מודגשת התגלות העצם ממש, כשם שהעצם ד"נח" מתגלה ב"תולדות" דוקא, "יעקב ועשו האמורים בפרשה", כנ"ל בארוכה.

ויש להוסיף, שענין זה מרומז גם בהחידוש בהיו"ט דחנוכה (סיומו וחותמו של חודש כסלו) לגבי שאר הימים טובים – שהתחלתו ורובו

חודש שכולל כל ימי החודש, ב' כסלו) הוא יום הש"ק פרשת תולדות.

(52) להעיר ש"כסלו" אותיות "כס לו", "כס" הוא כיסוי והעלם, ו"לו", הגימטריא ד"אלה", הוא שלימות הגילוי (דכל ששה מדות כפי שכל אחת כלולה משה, ו' פעמים ו', מספר ל"ו), היינו, שבשלימות הגילוי נמשך ומתגלה העצם שלמעלה מגילויים (ראה בארוכה קונטרס משיחות ליל אדר"ח כסלו ופ"ש תולדות ב' כסלו (לעיל ע' 311 ואילך)).

(53) קונטרס משיחות הג"ל ס"ג.

(54) ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"ו.